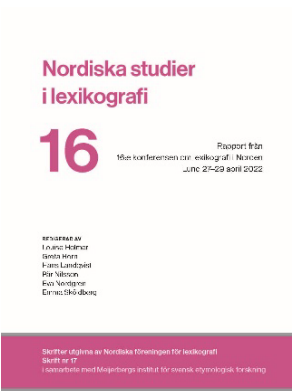

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Pragmatiska markörer i samtal – en webbaserad ordbok för isländskt talspråk	
Forfatter:	Helga Hilmisdóttir	
Kilde:	Nordiska studier i lexicografi 16, 2023, s. 127–139	
URL:	https://tidsskrift.dk/nsil/issue/archive	

© Respektive författare, Nordiska föreningen för lexicografi och Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning, 2023

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavspersonen til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Pragmatiska markörer i samtal – en webbaserad ordbok för isländskt talspråk

Helga Hilmiðóttir

In this article, I present the first draft of a web-based dictionary for Icelandic, the *Samtalsorðabók* ‘Conversational dictionary’. The lemmas consist of pragmatic markers that are used in talk-in-interaction, i.e. words and phrases that have a pragmatic- or discourse structuring-function. These include words such as discourse particles, discourse markers, greetings, address terms and swearwords. The goal of this dictionary is to give spoken interaction its own platform and thus to raise awareness and knowledge about the peculiarities of Icelandic conversational language and to show recurring patterns. In the first version, *Samtalsorðabók* contains 171 lemmas. In addition to a short definition which focuses on discourse functions, each lemma is presented with at least one example of use, i.e. a short segment from an authentic conversation that contains the word or phrase in question. The user can listen to the sound clip, read a transcription on the screen and click on a set of keywords that refer to different discourse functions or contexts. The keywords function as tags that give the user a list of lemmas associated with the same features.

NYCKELORD: webbordbok, samtal, pragmatiska markörer, samtalsanalys

1. Inledning

I denna artikel presenteras en ny webbordbok, *Samtalsorðabók*, som fokuserar på pragmatiska markörer i isländskt samtalspråk. Uttrycket *pragmatiska markörer* används i denna artikel som en övergripande term för ord och fraser som har det gemensamt att de hör till det pragmatiska eller diskursstrukturella planet, t.ex. diskurspartiklar, diskursmarkörer, tilltal, hälsningsfraser, svordomar och artighetsmarkörer. Som viktig förebild för ordboken fungerar pilotprojektet *Ordbog over Dansk Talesprog* som utarbetades under en tid vid Köpenhamns universitet och fokuserade på interjektioner (Hansen 2015).¹

¹ *Ordbog over Dansk Talesprog* innehåller 50 olika uppslagsord som belyses med korta ljudklipp och transkriptioner. Arbetet har inte fortsatt efter att pilotprojektet slutfördes.

För att svara på frågan *varför* det finns ett behov för en samtalsordbok för isländska vill jag lyfta fram en insändare som en ledamot på Alltinget skrev i en av Islands största dagstidningar. I texten uttrycker han en stark negativ attityd mot ett etablerat talspråkligt drag i isländska, nämligen diskurspartikeln *þúveist* 'du vet': "ministrar deltar i teveprogram och tränger in 'du vet', antagligen för att deras tankar är kaotiska, oftare än man kan hålla reda på. [...] Jag frågar mig ofta, vad fan? Varför berätta något jag redan vet?" (Bjarnason 2020; min översättning; se Hilmisdóttir 2001 om *þúveist*).

Ledamoten är inte ensam om att använda oplanerat talspråk som en källa till kritik. I sociala medier förs det regelbundet diskussioner kring personer som har uttryckt sig i medierna och ofta handlar kritiken om användningen av pragmatiska markörer. I denna insändare väljer ledamoten att tolka *þúveist* 'du vet' ordagrant och låtsas som om han inte vet hur diskurspartikeln används i samtal. Partikeln *þúveist* finns inte heller i isländska ordböcker (t.ex. *Íslensk nútímamálsorðabók*). Precis som i andra språk bygger isländska ordböcker i första hand på skriftliga källor, i synnerhet tryckt material (se diskussion i Svavarsdóttir 2007). Information om talspråkliga drag förekommer däremot sporadiskt och ofta tas de inte in i ordböckerna förrän de börjar dyka upp i skriftspråk, t.ex. i litterära dialoger. Vidare kan man påpeka att i traditionella ordböcker framställs talspråket ofta som en avvikelse eller stilvariant i förhållande till skriftspråket (se *Ordbog over Dansk Talesprogs* hemsida). Genom att utveckla en ordbok som lyfter fram talspråkliga drag synliggörs de och dokumenteras.

Syftet med denna artikel är att presentera *Samtalsorðabók*, som i denna artikel även kallas *samtalsordboken*, och diskutera idén bakom den. Artikelns disposition är som följer: I avsnitt 2 diskuteras ramarna för ordboken. I avsnitt 3 beskrivs de pragmatiska markörernas framställning i traditionella, enspråkiga ordböcker och därefter, i avsnitt 4, dryftar jag teoretiska och metodologiska utgångspunkter för ordboken. I avsnitt 5 berättar jag kort om materialet som används som grund för ordboken och hur det transkriberas. I avsnitt 6 redogör jag för webbsidans innehåll, dvs. vilken typ av information som finns för varje uppslagsord, och i avsnitt 7 avrundar jag diskussionen.

2. Ramarna för *Samtalsorðabók*: syfte, målgrupp och tillvägagångssätt

Målet med *Samtalsorðabók* är tredelat:

1. att ge samtalspråket en egen plattform och erkänna dess existens och säregenheter,
2. att visa att pragmatiska markörer fyller en viktig funktion i mänsklig interaktion och att det finns en systematik bakom användningen av dem,
3. att dokumentera ordanvändningen i olika typer av samtal där informanterna är i olika åldrar, kommer från olika delar av landet och tillhör olika sociala kategorier.

Målgruppen är stor och inkluderar bl.a. lingvister, språkintresserade modersmålstalare, andraspråkstalare på olika nivåer och översättare som arbetar med litterära dialoger eller audiovisuellt material.

Grunden för *Samtalsorðabók* lades sommaren 2021 när två studeranden vid Islands universitet, Ása Bergný Tómasdóttir och Kristín Björg Björnsdóttir, anställdes i tre månader för att bygga upp en databas med ljudklipp och transkriberade belägg. Arbetet finansierades av Studenternas innovationsfond som förvaltas av det nationella forskningscentret Rannís. Projektet leddes av Helga Hilmisdóttir, databasen och webbsidan programmerades av Trausti Dagsson och som rådgivare fungerade Þóra Björk Hjartardóttir.

Ordboken är under arbete men redan publik på webben. Den är så uppbyggd att alla uppslagsord förses med minst ett samtalsutdrag där ordet förekommer i en autentisk kontext, dvs. en sekvens som kan uppfattas som en helhet med början och slut. Det är viktigt att samtalsutdragen i ordboken varken är för korta eller för långa, och att de innehållsmässigt inte är svåra att förstå när de visas som självständiga snuttar utan den omgivande samtalskontexten. Samtalsordboken består i skrivande stund (februari 2023) av 171 uppslagsord som belyses med 403 transkriberade samtalsutdrag och ljudklipp.

Vid val av uppslagsord har vi utgått från samtalen och fokuserat på pragmatiska markörer som finns i det material som vi har valt att inkludera. Projektarbetarna samlade in inspelningar och lyssnade och valde samtals-

utdrag som innehöll belägg på pragmatiska markörer. Ljudfilerna klipptes och redigerades i ljudprogrammet Audacity, t.ex. genom att ta bort personnamn. Snuttarna matades sedan in i en databas. Huvudredaktören för samtalsordboken valde sedan representativa exempel ur databasen, placerade beläggen i en logisk ordning, formulerade definitioner och valde nyckelord.

3. Pragmatiska markörer och deras framställning i isländska ordböcker

Ur lexikografisk synvinkel består de pragmatiska markörerna av en mycket heterogen grupp ord. En del markörer har i isländska ordböcker klassificerats som adverb (*jú* 'ju', *nú* 'nu') eller interjektioner (*hæ* 'hej') medan andra har hänförs till ordklasser som substantiv (tilltalet *ástin* 'älskling'), adjektiv (tilltalet *maður* 'man', hälsningsfrasen *sæll* 'säll' och svordomen *helvítis* 'djävla') och verb (*fyrirgefðu* 'förlåt') (*Íslensk orðabók 2002*, *Íslensk nútítmamálsorðabók 2022*). En del markörer består även av fler ord som t.ex. *guð minn góður* 'herre gud' och *guði sé lof* 'gudskelov', som båda anges som fasta fraser under substantivet *guð* 'gud', men som varken förses med definitioner eller anvisningar om bruk i isländska ordböcker.

Gemensamt för samtliga markörer är att förklaringar i ordböckerna är kortfattade och ofta i form av ord som ligger semantiskt nära. Till exempel placeras artighetsmarkören *fyrirgefðu* 'förlåt' under verbet *fyrirgefa* 'förlåta' och förklaras som imperativ i betydelsen *afsakaðu* 'ursäkta' (*Íslensk orðabók 2002*). I motsats till uppslagsord med semantiskt innehåll, där man kan utgå ifrån att det finns en definition, verkar ord och fraser som fyller pragmatiska funktioner ofta lämnas utan kommentar.

Vidare kan man påpeka att en del pragmatiska markörer helt och hållet saknas i ordböckerna. Delvis beror det på att ord och fraser som fyller funktioner på det pragmatiska planet snabbt kan komma in i talspråket medan det tar en längre tid för dem att etablera sig i skrift. Till en början kan markörerna ha en begränsad spridning, t.ex. enbart inom ett visst område eller i en viss åldersgrupp. De kan sedan antingen få en större spridning eller försvinna. Vid redigeringen av traditionella ordböcker är det däremot viktigt att ha ett brett tidsperspektiv, vilket betyder att det kan ta lång tid innan nya fenomen kan tas upp i en utgiven ordbok. För en språkinlärare som vill förstå talspråket här och nu kan det upplevas som en för lång process.

Men även ord och fraser som har funnits länge i talspråk och informellt skriftspråk kan saknas i ordböcker. I en undersökning av isländska talspråskorpusar visar Hilmisdóttir (2021a:84) att endast 67% av de diskurspartiklar som förekommer i materialet finns som egna uppslagsord i isländska ordböcker (dvs. *Íslensk orðabók* och *Íslensk nútímamálsorðabók*). Det är i synnerhet diskurspartiklar som har sitt ursprung i verb och fraser av olika slag som inte inkluderas som egna uppslagsord och där den pragmatiska funktionen inte anges (t.ex. *er það* 'på riktigt', *skilurðu* 'förstår du', *fattarðu* 'fattar du', *ég meina* 'jag menar'). Pragmatiska lån från engelskan, som har blivit allt vanligare i informellt talspråk, saknas också i traditionella ordböcker (t.ex. *what*, *sorry*, *please*, *oh my god*) (se Hilmisdóttir 2021b; Andersen 2014 om pragmatiska lån i norska).

I en ordbok om pragmatiska markörer kan den traditionella lexikografiska ordklassindelningen vara irrelevant för språkanvändaren och till och med vilseledande. För en språkinlärare som vill veta hur man använder *þúveist* 'du vet' hjälper det t.ex. inte att hänvisas till verbet *vita* 'veta'. Diskurspartiklar har ingen verbböjning och är syntaktiskt fria, dvs. de kan förekomma på olika platser inom en syntaktiskt organiserad tur (jfr Hilmisdóttir 2001 om *skiluru* 'förstår du' som partikel). De uppför sig på ett helt annat sätt än den ursprungliga verbfrasen. Däremot är markörernas sekventiella placering och deras prosodiska drag avgörande för deras funktion (Hilmisdóttir 2007).

4. Teoretiska och metodologiska utgångspunkter för ordboken

I en artikel om diskurspartiklar i isländskt talspråk och deras framställning i enspråkiga ordböcker formulerade jag riktlinjer för hur det lexikografiska arbetet skulle kunna gå vidare (Hilmisdóttir 2021a:97–98). Där framhävde jag vikten av att den lexikografiska beskrivningen av talspråkstypiska drag som diskurspartiklar borde utgå ifrån interaktionella funktioner, dvs. vad partiklarna gör i samtalet och inte vad det ursprungliga semantiska innehållet en gång har varit. Vidare föreslog jag att man, vid val av samtalsutdrag, borde ta strukturella aspekter i beaktande. Det är viktigt att utdragen uppvisar variation angående diskurspartikelns prosodiska drag och placering i yttrandet (Hilmisdóttir 2021a:97).

Slutsatsen som jag drog av min undersökning av diskurspartiklar i talspråkskorpusar var att en möjlig lösning skulle vara ”att utveckla en egen talspråksordbok där man kunde utnyttja de digitala ordböckernas fördelar och både visa längre samtalsutdrag och använda autentiska ljudinspelningar [...]” (Hilmisdóttir 2021a:98). I och med den digitala tekniken är frågan om utrymme inte lika stor som förr. I traditionella ordböcker, i synnerhet i tryckta ordböcker där det råder en brist på utrymme, är det viktigt att både redaktionella exempel och autentiska språkprov är korta, helst inte mer än en till två repliker. Ett samtalsutdrag på 8–12 rader är för mycket för en tryckt ordbok, men på webben är situationen en annan. Webbens multimodala karaktär är det också naturligt att utnyttja. Det är enkelt att ge användarna tillgång till ljudinspelningar och lägga ut interna länkar mellan olika uppslagsord. En samtalsordbok som byggs upp på talspråkets villkor skulle kunna fungera som en annorlunda lexikografisk resurs som inte behöver följa de traditioner som har byggts upp inom den klassiska lexikografien.

Den teoretiska grundidén bakom samtalsordboken, dvs. att definiera pragmatiska markörer utifrån en sekventiell analys av autentiska samtal, bygger på forskning som gjorts inom CA-inriktad samtalsanalys och den interaktionella lingvistik (t.ex. Steensig 2001; Lindström 2008; Couper-Kuhlen & Selting 2018), i synnerhet forskning som utgår ifrån lexikala enheter som diskurspartiklar (Hilmisdóttir 2007, 2016). Ord skapas, formas och förändras i samtal och för att förstå deras funktioner måste vi analysera dem i sin naturliga kontext, i autentiska samtal.

Uppslagsordens funktion beskrivs utgående från den handling de förekommer i, precis som man har strävat efter i *Ordbog over Dansk Talesprog* (jfr Opsahl 2015:145). Än så länge har vi inom projektet inte hunnit långt med analysen av funktioner men tanken är att skapa en lista över *nyckelord* (se diskussion om ”funktioner” i Hansen 2015). Nyckelorden omfattar samtalsanalytiska termer som antingen identifierar vad de pragmatiska markörerna gör i samtalet eller säger någonting om deras formella egenskaper, t.ex. intonation eller placering. Nyckelorden i *Samtalsordabók* motsvarar endast delvis de kategorier som förekommer i *Ordbog over Dansk Talesprog* (som enbart fokuserar på funktioner). Tabell 1 visar en översikt över några nyckelord.

TABELL 1. Exempel på nyckelord i *Samtalsorðabók*.

funktióner	form
UPPBACKNING	í början av turer
KVITTERING	í slutet av turer
FORTSÄTTNINGSSIGNAL	í början av en flerledad tur
MOTTAGANDE AV INFORMATION	ensamstående
VÄRDERING	med stigande ton
PLANERINGSMARKÖR	med utdragen vokal
MEDHÅLL	

På webbsidan fungerar nyckelorden som index eller interna länkar. När ordboksanvändarna klickar på ett nyckelord får de upp en lista på uppslagsord som är indexerade med samma nyckelord. Om man t.ex. klickar på nyckelordet MEDHÅLL får man upp följande uppslagsord: *akkúrat* 'precis', *algjörlega* 'helt och hållet', *einmitt* 'mitt i prick', *ekkert smá* 'inte lite', *ekki spurning* 'ingen fråga', *heldur betur* 'minsann', *hundrað prósent* 'hundra procent', *nákvæmlega* 'precis', *same* och *true*. Listan visar att nyckelorden kan ge intressanta resultat när man vill jämföra olika markörer med varandra. Detta kan t.ex. vara en nyttig funktion för språkinlärare som vill utöka sitt ordförråd.

5. Material, transkribering och etiska frågor

Materialet som används som grund för samtalsordboken består av olika typer av samtal: inspelningar från radion, podcaster, styrda gruppsamtal och vardagliga samtal. Under den första fasen har vi huvudsakligen satsat på material från massmedier som finns ute på webben men tanken är att utöka materialet primärt med utdrag ur autentiska, vardagliga samtal.

Samtalsutdrag som används i ordboken transkriberas så att användaren kan både lyssna på ljudklippet och se transkriptionen på skärmen. Inom CA-inriktad samtalsforskning används detaljerade transkriptioner: pauser mäts med millimeters precision, skratt skrivs ut så ljudnära som möjligt och ibland används en modifierad, ljudnära ortografi som delvis avviker från vanligt skriftstandard (se t.ex. Steensig 2001:32–37). I en ordbok som riktas till bl.a. andraspråkstalare är det dock viktigt att transkriptionerna inte blir för komplicerade. Enligt Hansen (2015) används

i *Ordbog over Dansk Talesprog* skriftspråksnära ortografi och symboler används sparsamt. Tabell 2 visar de symboler som vi inkluderar i den isländska samtalsordboken.

TABELL 2. Transkriberingsnyckel för *Samtalsorðabók*.

Symbol	Betydelse
(.)	mikropaus
(..)	paus
(...)	uppehåll, mer än 2 sekunder
[já]	överlappningar
hh	utandning
.hh	inandning
#e:::#	knarrande röst
já	skratt
@já@	med förställd röst
.mt	smackande ljud

Som tabell 2 visar använder vi tio olika symboler som har varit viktiga för analysen. Förutom pauser och överlappande tal markerar vi även ord uttalade med knarrande röst, förställd röst, skratt och inandning. De fenomen vi har valt att skriva in i transkriptionerna anser vi vara centrala för analysen av pragmatiska markörer. Knarrande röst och smackande ljud används t.ex. på ett systematiskt sätt i början av turer och i reparationer. Eftersom det inte är önskvärt att transkriptionerna blir för komplicerade inkluderar vi inte symboler för falsett eller viskande röst som används mer sporadiskt och inte har lika tydliga kopplingar till bestämda ord. Här kan det även påpekas att användarna har direkt tillgång till ljudfilerna där prosodiska drag kan kontrolleras.

Själva uppslagsordet markeras sedan med fetstil och vinröd färg. Utdrag (1) visar framställningen samt återger en svensk översättning. Exemplet används sedan igen i en skärmbild som diskuteras i följande avsnitt (figur 1).

(1) Exempel 1 för uppslagsordet *er það*

- 01 A það skiptir mig öllu máli (.) hvort eða ekki hann trúir
 'det spelar mig en mycket stor roll om han är troende eller inte'
 02 (..)
 03 B **er það**
 04 A já
 'ja'
 05 (..)
 06 A forseti sem trúir ekki á guð .hh hann getur aldrei orðið
 'president som inte tror på gud .hh han kan aldrig bli'
 07 sameiningartákn kristinnar þjóðar
 'en samlande symbol för en kristen nation'

I utdraget förekommer två pauser som är mellan 0,4 till 1,9 sekunder långa, på rad 2 och 5. Vi delar in pauserna i tre typer, mycket korta (>0,3), vanliga pauser (ca 0,3–1,9) och långa pauser (ca <2,0). Pauserna mäts inte med en stor precision utan baseras snarare på vår upplevelse av längden jämfört med takten i samtalet, precis som samtalsdeltagarna gör själva. En allt för noggrann mätning av pauslängder skulle dra för mycket uppmärksamhet till siffror och försvåra användningen av transkriptioner för den allmänna ordboksanvändaren. På rad 6 förekommer sedan inandning, transkriberat *.hh*. I detta fall fungerar inandningen som en viktig övergångsmarkör mellan två led i ett argument. När vi transkriberar fler exempel kommer vi eventuellt att hitta fler fenomen som vi tycker behöver synas i transkriptionen. Tumregeln kommer dock alltid att vara att försöka göra en enkel och användarvänlig transkription.

Under insamlingen uppstod en del etiska frågor kring användningen av offentliga och privata samtal. Angående de privata samtalen har samtalsdeltagarna (och deras förmyndare) skrivit under informerat samtycke som tillåter att korta utdrag läggs ut på webben med ljudinspelningar. De offentliga samtalen ligger ute på webben och är fritt tillgängliga för alla. Redaktören kontaktade alla programledare per e-post och fick skriftligt tillstånd från dem att använda det material som finns på nätet. Vid valet av utdrag diskuterade arbetsgruppen även vikten av att inte välja utdrag som kan såra eller skada informanterna själva eller de som omtalas. Namn på ej offentliga personer är fingerade i transkriptionerna och de riktiga namnen rensades bort ur ljudfiler.

6. Webbsidans innehåll

Samtalsordboken bygger på en databas som knyter ihop uppslagsord med en rad olika komponenter: ljudinspelningar, transkribering, information om inspelningsår och annan relevant kontextuell information, en definition, nyckelord och länkar till uppslagsord som har liknande funktioner. Figur 1 visar uppslagsordet *er það* 'på riktigt' som det ser ut på samtalsordbokens webbsida.

er það
[ɛːrðaː]

viðbragð við upplýsingum sem sett er fram sem já eða nei-spurning og þarfnast svars; gefur til kynna að mælandi dragi staðhæfingu viðmælanda sterkega í efa og að hann óski eftir frekari röksemdarfærslu

Lykilorð: efi, móttaka upplýsinga, ósk um staðfestingu um að Sjá einnig: hvað segirðu, nei hvað segirðu efnislegt innihaldi sé rétt, sterk viðbrögð

Dæmi 1

viðbragð við upplýsingum sem sett er fram sem já eða nei-spurning; gefur til kynna að mælandi dragi staðhæfingu viðmælanda í efa (sjá línu 1) og að hann óski eftir staðfestingu (lína 4) og/eða frekari röksemdarfærslu (línur 6-7)

Samhengi
Útvarpsþáttur frá 1996. Rætt er um frambjóðanda til forsetakosninga.

01 A það skiptir mig öllu máli (.) hvort eða ekki hann trúir
02 (...)
03 B **er það**
04 A já
05 (...)
06 A forseti sem trúir ekki á guð .hh hann getur aldrei orðið sameiningartákn
07 (.) kristinnar þjóðar
08 (...)
09 B nei

Hlusta á dæmi Hlusta á dæmi (stakt orð)

▶ 0:00 / 0:15 ▶ 0:00 / 0:00

FIGUR 1. Uppslagsordet *er það* i *Samtalsorðabók*.

Figur 1 visar det första samtalsutdraget av sju som finns under uppslagsordet *er það*. Överst framgår en fonetisk transkription av uppslagsordets uttal (IPA). Sedan kommer en rad nyckelord (isl. *lykilorð*) som kan förknippas med ett eller flera utdrag: TVIVEL, MOTTAGANDE AV INFORMATION, ÖNSKAN OM BEKRÄFTELSE, STARK RESPONS. Användaren hänvisas även till andra uppslagsord som har överlappande funktioner (*hvað segirðu/nei hvað segirðu* 'va'). Under nyckelorden visas uppslagsordets första exempel (isl. *dæmi*). Överst kommer en förklaring som i svensk översättning lyder: "mottagande av information som presenteras som en ja/nej-fråga; indikerar tvivel och visar att samtalspartern är av en annan

åsikt och önskar närmare förklaring”. Efter förklaringen kommer information om inspelningen. Utdraget i fråga spelades in 1996 och det rör sig om ett radioprogram där man diskuterar presidentvalet på Island samma år. Samtalet skrivs ut som en dramadialog där alla ljud och pauser återges. Raderna numreras och samtalsdeltagarna får bokstäverna A och B. Längst ner finns sedan ljudfilerna, dels samtalsutdraget som en helhet (isl. *Hlusta á dæmi* ’lyssna på exempel’), dels själva uppslagsordet klippt ur sin kontext (isl. *Hlusta á dæmi (stakt orð)* ’lyssna på exempel (utan kontext’)).

7. Avslutning

I denna artikel har jag presenterat projektet *Samtalsorðabók* som är en ny webbordbok som fokuserar på pragmatiska markörer i isländska samtal. Även om arbetet just har påbörjats finns webbordboken redan ute på Árni Magnússon-institutets hemsida. Tanken med att göra ordboken tillgänglig i ett tidigt skede är att lemmalistan och exemplen även i oredigerad form kan vara av stor nytta för språkinlärare. Arbetet kommer att fortsätta för öppen ridå. När vi för in nya ord och förklaringar eller lägger till fler exempel och nyckelord för redan existerande uppslagsord kommer det genast att synas på webbsidan.

För framtiden kan man också fundera på om tekniken kan ge oss nya möjligheter. En av de stora utmaningarna vi har funderat kring handlar om andraspråksinlärare och hur vi kan hjälpa dem att hitta de uppslagsord de söker. För en andraspråkstalare som stöter på en frekvent pragmatisk markör i samtal kan det vara svårt att veta hur den faktiskt stavas. Diskurspartiklar och andra frekventa markörer i samtal kännetecknas av fonetisk reduktion, t.ex. *þúst* eller *st* i stället för *þú veist* ’du vet’. Även för en modersmålstalare är stavningen inte alltid självklar, t.ex. när det gäller nya lån från engelska. Ska man t.ex. skriva in *ómægod*, *ómægad* eller *oh my god* i sökrutan? Ett av de förslag som har diskuterats är att utnyttja språkteknologiska resurser, t.ex. taligenkänningsprogram som har programmerats för att förstå isländska uppslagsord som uttalas med eller utan brytning. Man kan också tänka sig att andraspråkstalare vill kunna välja metaförklaringar på isländska eller engelska. De teknologiska möjligheterna är många och det kommer att bli spännande att se vart framtiden kan leda den nya isländska samtalsordboken.

Referenser

- Andersen, Gisle 2014. Pragmatic borrowing. *Journal of pragmatics* 67, 17–33.
- Bjarnason, Vilhjálmur 2020. ”Þú veist” hvurn fjandann? *Morgunblaðið* 30/4 2020.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth & Margaret Selting 2018. *Interactional Linguistics: study language in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hansen, Carsten 2015. Beskrivelsesproget i *Ordbog over Dansk Talesprog*. *LexicoNordica* 22, 57–76.
- Hilmisdóttir, Helga 2001. Partiklarna *þúveist* och *skiluru*: ett isländskt ungdomssamtal under lupp. I: Nordenstam, Kerstin & Kerstin Norén (red), *Språk, kön och kultur. Rapport från fjärde nordiska konferensen om språk och kön i Göteborg den 6–7 oktober 2000*. Göteborg: Göteborgs universitet, 124–131.
- Hilmisdóttir, Helga 2007. *A sequential analysis of nú and núna in Icelandic conversation*. (Nordica Helsingiensia 7.) Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Hilmisdóttir, Helga 2016. Responding to informings in Icelandic talk-in-interaction: A comparison of *nú* and *er það*. *Journal of Pragmatics* 104, 133–147.
- Hilmisdóttir, Helga 2021a. Talspråkskorpusar, diskurspartiklar och lexikografi. *LexicoNordica* 28, 79–100.
- Hilmisdóttir, Helga 2021b. Leikjatölvur og orðaforði unglinga. Rannsókn á framandorðum í orðaforða tveggja grunnskóladrengja. *Ritið* 3/2021, 117–144.
- Íslensk orðabók 2002. Mördur Árnason (red.). Reykjavík: Edda.
- Íslensk nútímamálsorðabók. Halldóra Jónsdóttir & Þórdís Úlfarsdóttir (red.). Árni Magnússon-institutet för isländska studier. <islenskordabok.is>. Hämtat augusti 2022.
- Lindström, Jan 2008. *Tur och ordning. Introduktion till samtalsgrammatik*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- ODT = *Ordbog over Dansk Talesprog*. Hansen, Carsten (red.). <odt.hum.ku.dk> Hämtat augusti 2022.
- Opsahl, Toril 2015. Kan ord i bruk bli i bok? Urbane ungdomsva-rieteter i framtidige ordbogsressurser. *LexicoNordica* 22, 131–149.

Samtalsorðabók. < samtalsordabok.arnastofnun.is >. Hämtat augusti 2022.

Steensig, Jakob 2004. *Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik*. Aarhus: Aarhus universitetsforlag.

Svavarsdóttir, Ásta 2007. Talmál og málheildir – talmál og orðabækur. *Orð og tunga* 9, 25–50.